

БЕОГРАД, ОНОМАД

■ Laguna ■

Душан Петричић
БЕОГРАД, ОНОМАД

Copyright © 2026, Душан Петричић
Copyright © овог издања 2026, ЛАГУНА

За издавача / Дејан Папић
Уредник / Дејан Михаиловић
Лектура и коректура / Драгослав Баста
Дизајн и прелом / Драгана Лацмановић Лекић
Штампа и повез / Графостил, Крагујевац
Тираж 2500
Издавач / Лагуна, Београд
Старине Новака 23/V
Клуб читалаца: 011/3341-711

www.laguna.rs
e-mail: info@laguna.rs

Душан Петричић
**БЕОГРАД,
ОНОМАД**

БЕОГРАД / 2026

*Онима који се сећају и онима који су се касно
родили да би се сећали.*

САДРЖАЈ

Београд, ономад (предговор) / 7
Ирина Суботић: Ода граду, његовој
историји и његовим жињелима / 9

Битка за Београд / 12
Железничка станица / 14
Круг двојком / 16
Београђанка / 18
Београдски сатови / 20
Земунски аеродром / 22
Клуб књижевника / 24
Кафана Златна моруна / 26
Капетан Мишино здање / 28
Осматрачница на ректорату / 30
Пусту снови / 32
Уличне борбе / 34
Земунски кеј / 36
Мапа за освајаче Београда / 38
Бермудски троугао / 40
Зграда Протокола / 42

Госпођице / 44
Дај ми коња један круг / 46
БИГЗ / 48
Веселе шездесете на Теразијама / 50
Надреалиста / 52
Штафета / 53
Београдски музеји / 54
Панорама Земуна са грешком / 56
Који смеју и који не смеју / 58
САНУ / 60
Правци, таласи и школе / 62
Скок у вис / 64
Давид Албахари / 66
То сам ја / 67
Бабин буџак / 68
Време када се високо летело / 70
Метропола / 72
Алеја и претенденти / 74
Изненада шездесете / 76

Земун – три и по века Белог
медведа / 78
Модна ревија / 80
Биоскопи / 82
Историјат грађанског бунта / 84
Есеј о уметности / 86
Дом синдиката / 88
Кошава / 90
Београд, медитерански град / 92
Дом ваздухопловства / 94
Цвјета / 96
Коса / 98
Политикин Забавник / 100
Мртва природа / 102
Улични призори / 103
Аутентични мириси Дорћола / 104
Прича са западне стране / 106
Знаменити бркови Београда / 108
Из века у век преко улице / 110
Белешка о аутору / 112

БЕОГРАД, ОНОМАД

Неке давне године, средином шездесетих, на трећој години сликарског одсека Академије за примењене уметности у Београду, где сам се, у својим лутањима по одсечима, задржао непуних годину дана, добили смо задатак да насликамо Београд.

Од свих могућих углова гледања, одабрао сам птичју перспективу. Композиција коју чине Дунав и Сава са београдском обалом на једној, земунском на другој и банатском на трећој страни, са Ратним острвом негде између и великим површинама кровова и крошњи дрвећа, дакле, та комбинација форми, линија и боја учинила ми се тада као оригинална слика Београда, као узбудљива стилска комбинација реализма и модернизма. Сећам се да је једини коментар професора био: „Одакле вам ова визура? Јел’ вам тата био пилот?“ Њега је изненадио мој потврдни одговор, а мене свест да је то заиста могући разлог мог избора угла гледања. Не знам, наравно, је ли то био тачан разлог, али све моје касније ликовне комуникације са градом ишле су линијом трагања за необичним и неочекиваним угловима и коментарима на граници документарног и фиктивног, реалног и надреалног, са само једном идејом – да то увек буде најтачнија визуелна интерпретација Београда. Не случајно, први цртеж из серије ових мојих београдских сећања је омаж старом земунском аеродрому и мом оцу авијатичару.

Градови се, наравно, пре свега памте по архитектури и споменицима, по боји возила градског превоза, по парковима,

по воденим површинама, али је мене интересовало и мало више од тога – дух времена и атмосфера, две категорије које стереотипно цртање града не може да досегне.

Увек сам сматрао да се значај и квалитет неког времена, неког историјског тренутка, најпрецизније одређује по људима који су у том тренутку живели. Зато је овај портрет града који више не постоји – Београда, ономад, композиција саздана од људи, архитектуре, културних и других догађаја, трачева, мириса, укуса и носталгије. Цртежи су највећим делом настали у периоду драстичних промена у карактеру Београда, из паничног страха да ће време велике и позитивне енергије и неспутаног духа којима је зрачио Београд тих деценија, остати заувек скривено и непознато новим генерацијама. Само неколико прилога је из година на које се књига односи. У свим својим коментарима и закључцима, био сам потпуно личан, намерно и са предумишљајем. Сви ликови су стварни, а не измишљени.

Волим тај и такав Београд/Земун искрено и трудим се да ту емоцију, због веродостојности, очистим од неминовне носталгије и да јасно и гласно констатујем да је у односу на данашњи посрнули и обездушени град, Београд моје младости, Београд ономад, неупоредив.

Душан Петровић,
март 2026.

Плакат „Битка за Београд“ настао је 1983. године. Црвени и плави били су у моди. Уобичајена подела на наше и њихове током војних вежби социјалистичке Југославије. Боре се на бојном пољу које се зове Београд, а улог у тој борби је, пре свега, еколошка и цивилизацијска судбина наше метрополе. Како чедно и наивно делују ти лоши момци, плави, са ове временске дистанце. Било је то време када је правила игре или правила борбе између сукобљених политичких и друштвених снага још увек одређивала здрава људска логика, а не поремећени умови.

■ Припадък на Союзната
■ Неприпадък на Союзната

Чува за Союз-университет и акварел-З. Цветков 1983.

Истине ради, треба рећи да је несрећна судбина Београдске железничке станице најављена давно, у времену којег се са носталгијом сећамо.

Прве идеје о пресељењу станице зачеле су се још шездесетих или седамдесетих година прошлог века, када је овај цртеж настао. Али, признајем да је тешко било претпоставити ниво бесмисла који су неки нови стручњаци досегли пола века касније, решавајући питање овог историјског објекта са околином и, генерално, железничког превоза у Београду.

Претпостављам да је Београд престао да буде варош, паланка или касаба и постао град са појавом првих трамваја на његовим улицама, 1892. године.

Али сам готово сигуран да је постао метропола 1929.

успостављањем „круга двојке“, трамвајске линије која заокружује центар града. Тај термин одредио је у деценијама које су долазиле значај свега што постоји у том кругу – архитектуре, културних институција, кафана, продавница, догађаја, али више од свега обележио је људе које је живот случајем сместио унутар те кружнице. Живети у „кругу двојке“ значи бити „неко“. То је случај са свим озбиљним градовима на свету, па зашто би Београд био изузетак.

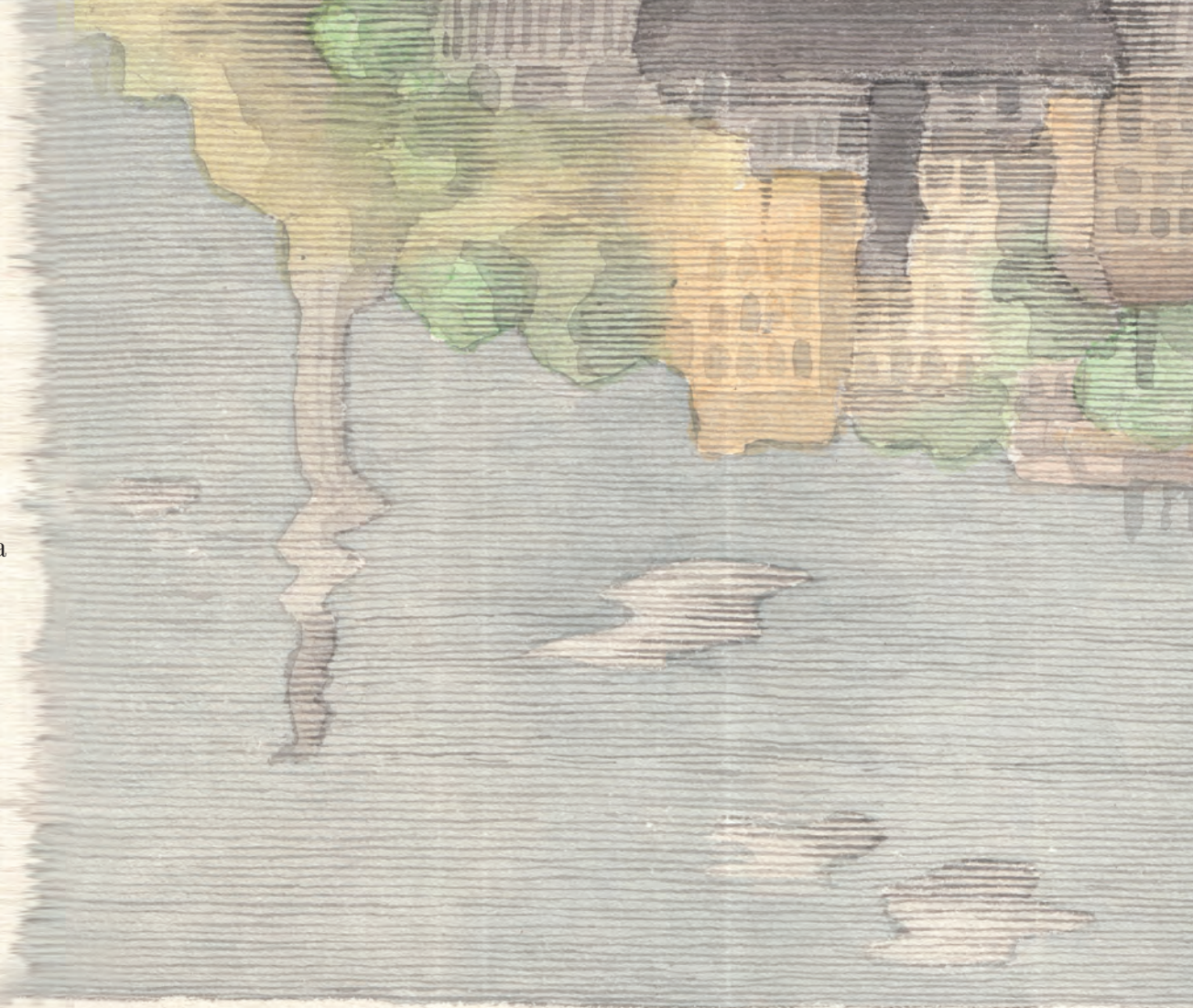
Будући да нису сви имали среће, памети или способности да стану у тај, релативно ограничен простор, „круг двојке“ је, логично, добио и своју негативну конотацију.

Палата Београд свечано је отворена 1974. године и значајно је променила линију хоризонта Београда.

Дело архитекте Бранка Пешића никада се није сврставало у моје омиљене архитектонске топониме. Сећајући се једног, по много чему доброг и успешног периода града, мислим да је Београд могао да преживи и без „Београђанке“.

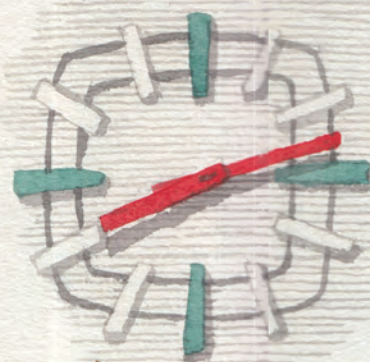
На панорами града која тако складно прати природну конфигурацију терена, од калемегданске тврђаве, преко Саборне цркве, центра и даље према Врачару, висока, тамна и масивна контура палате Београд увек ми је деловала као тешко поправљива грешка. Која, гле чуда, делује тако наивно и безазлено у поређењу са оним што нас је снашло деценијама касније са Београдом на води.

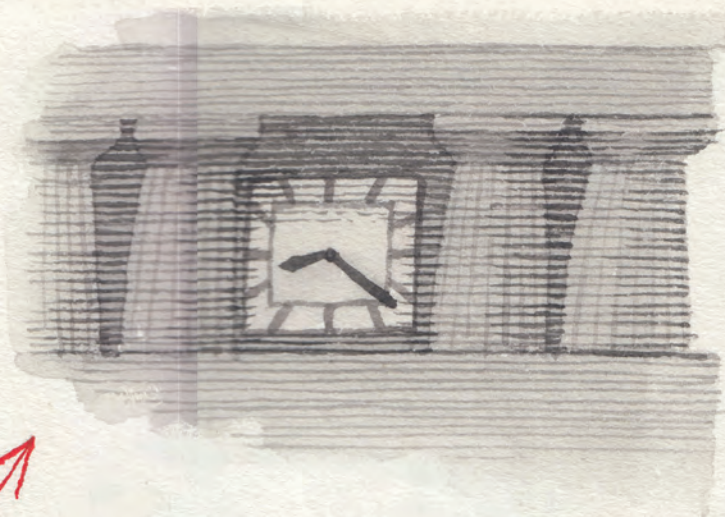

ИМА

Не би се могло рећи да је Београд, ономад, обиловао јавним сатовима.

Па ипак је свака зграда која је држала до себе имала по један. И некако су правилно били распоређени по центру града, па су Београђани, ономад, који из неког разлога још увек нису имали своје личне сатове са лакоћом одмеравали временске пешачке дистанце од, рецимо, Сахат-куле на Калемегдану до железничке станице или чак до Славије.

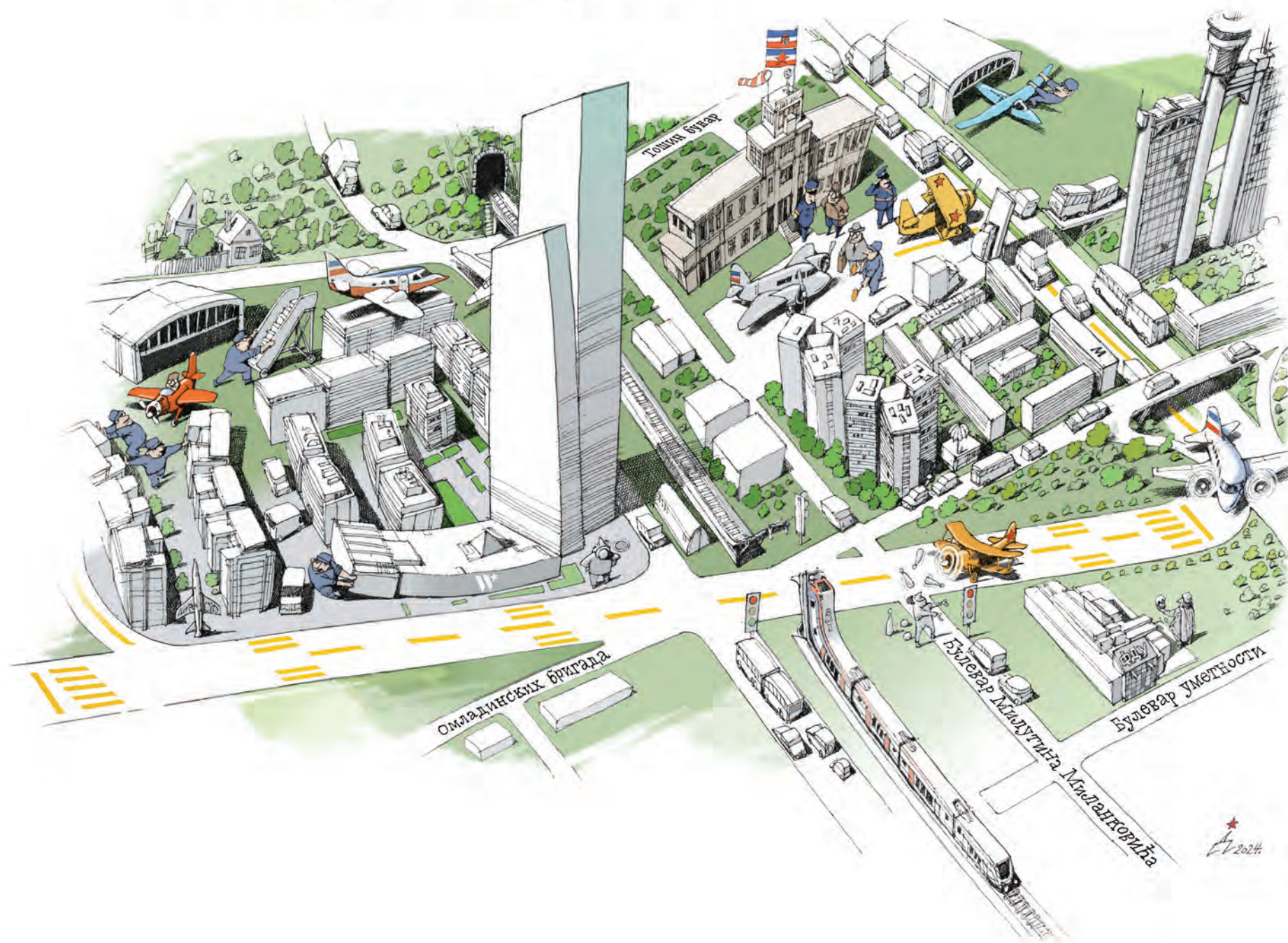
Увек када пешке или колима пролазим улицом

Омладинских бригада на Новом Београду, покушавам да се сетим и одредим где је тачно била писта старог земунског аеродрома који је 1962. године дефинитивно отишао у историју.

Заправо, стварам у глави надреалну и узбудљиву слику два помешана простора и времена и посвећујем је успомени на оца Илију, који је годинама узлетао и слетао на овај аеродром.

Омаде старог земунског перодрасту 1927. - 1962.

Клуб књижевника.

Француска 7.

Код Буде и Иве.

Или, једноставно, лектира уживо. Домаћа и светска.

Ресторан у сутерену зграде у којој се налази Удружење књижевника Србије.

Нема тачније одреднице за разумевање књижевног и уметничког Београда тих неколико послератних деценија, од овог места.

Тог града и тих ликова више нема.

На слици је део оних који су играли главне улоге –

Иво Андрић, Добрица Ћосић, Зуко Цумхур, Samuel Beckett, Брана Петровић, Мирко Ковач, Душан Радовић, Густав Крклец, Jean-Paul Sartre, Мирослав Крлежа, Борислав Михајловић-Михиз, Данило Киш, Миодраг Булаћковић, Момо Кайор, Борислав Пекић, Матија Бећковић, Милош Црњански, Јаша Гробаров и Буда.

Клуб књижевника

